

NÄKÖALA

TŠEKKIIN

Suomi–Tšekki-seura ry:n julkaisu

1/2007

SUOMI-TŠEKKI- SEURA RY

Rapakivenkuja 3, 00710 HELSINKI

Puh. ja fax: (09) 389 5339, 050-562 2536

Kotisivut:

www.suomi-tsekki-seura.fi

Sähköposti:

info@suomi-tsekki-seura.fi

Seuran tilinumero:

Nordea 132330-109472

Jäsenmaksut v. 2007 17 euroa;

v. 2008 20 euroa

NÄKÖALA TŠEKKIIN

Näköala Tšekkiin on Suomi-Tšekki-seura ry:n virallinen jäsenlehti. Lehti ilmestyy 1-2 kertaa vuodessa ja se postitetaan kaikille seuran jäsenille ja yhteistyökumppaneille.

Julkaisija: Suomi-Tšekki-seura ry

Vastaava toimittaja:

Jari Aula

jari.aula@yle.fi

Lehden toimituskunta:

Jari Aula, Heikki Larmola, Satu Pitkänen ja Sirpa Seppälä.

Etukannen kuva: Pruhonien linna

Takakannen kuvat: Näkymä Prahan Kaarlensillalta ja Linnavuorelta.

Lehteen kirjoittaneet vastaavat kaikki omista kirjoituksistaan.

Tšekin tasavalta on avustanut tämän lehden tekemistä.

Etu- ja takakannen kuvat: Satu Pitkänen ja Leena Rantanen

ISSN: 1459-420X

Painopaikka: Näkövammaisten Keskusliitto ry:n kirjapaino, Helsinki 2007

SISÄLLYS:

Puheenjohtajan palsta

Blanka Lemmetyinen s. 1

Myyrä miehen ikään

Sirpa Seppälä s. 2

Kuka vapauttikaan Prahan saksalaisista – ja milloin?

Heikki Larmola s. 4

Pyhä sota ja kulttuurien suvaitsevaisuus

Jari Aula s. 6

Tšekkiä edustamassa

Sirpa Seppälä s. 9

Tšekin valtiosiittola uudella vuosituhanalla

Satu Pitkänen s. 10

Tšekki aloitti euroviisutaipaleen

Satu Pitkänen s. 12

SUOMI-TŠEKKI- SEURAN HALLITUS 2007:

Blanka Lemmetyinen, puheenjohtaja

Jari Aula, 2. varapuheenjohtaja,

päätöimittaja Näköala Tšekkiin

Kalervo Kattelus

Annele Kiiski

Heikki Larmola, 1. varapuheenjohtaja

Satu Pitkänen

Sirpa Seppälä, sihteeri

Marja-Leena Tuuri

Antti Virtanen

Seuran kotisivuja hoitaa Satu Pitkänen.

Radion Sinfoniaorkesteri konsertoi kahdesti Prahan kevät -musiikkijuhlilla 15.-16.5.2007. Kapellimestarina oli ylikapellimestari **Sakari Oramo** ja solisteina **Anu Komi**, sopraano, ja **Alina Pogostkina**, viulu. Ohjelmassa oli mm. **Sibeliuksen** Viulukonsertto d-molli, op. 47. Konsertit pidettiin *Obecní dům*in **Smetana**-salissa, ja ne saivat prahalaisyleisön ja Tšekin lehdistön varaukselloman suosion.

Puheenjohtajan palsta

Suomi–Tšekki-seuran vuosikokous pidettiin maaliskuussa Tšekin tasavallan suurlähetystössä Helsingissä. Oli ilahduttava todeta, että kokoukseen osallistui selvästi suurempi joukko seuran jäseniä kuin viime vuosina. Vuosikokouksessa käsiteltiin sääntömääräiset asiat eli mm. viime vuoden toimintakerromus ja tilinpäätös sekä tämän vuoden toimintasuunnitelma ja talousarvio. Lisäksi myönnettiin vastuuvapaus seuran hallitukselle, ja valittiin uusi hallitus seuraavalle kaudelle. Nykyisessä hallituksessa on 9 jäsentä ja yksi neuvonantaja. Suurin osa edellisen hallituksen jäsenistä jatkaa omissa tehtävissään, mutta myös muutama uusi innokas jäsen saatiin mukaan hallituksen työskentelyyn.

Vuosikokouksen alussa Tšekin suurlähettiläs tervehti kokouksen osallistujia. Hän totesi mm. suurlähetystön ja Suomi–Tšekki-seuran välisen yhteistyön sujuvan hyvin, ja esitti joitakin ajatuksia ja toiveita tulevasta yhteistyöstä. Yksi konkreettinen ehdotus ja pyyntö oli seuramme osallistuminen Eurooppatori -tapahtuman järjestelyihin Esplanadilla toukokuun alussa. Vapaaehtoisia seuran jäseniä löytyi sopiva määrä, ja siitä heille kuuluu lämmiin kiitos. Olimme päivystämässä Tšekin tasavallan kojussa jakamassa esitteitä ja informaatiota ystävämaastamme ja samalla mainostamassa Suomi–Tšekki-seuraa omien lehtiemme ja esitteittemme avulla.

Tänä vuonna seura aikoo julkaista kaksi jäsenlehteä. Ensimmäinen niistä on juuri käsissä, ja toisen on määrä ilmestyä syksyllä. Kirjoituksia on saatu

mukavasti, ja lehtemme päätoimittaja on tehnyt ansiokasta työtä niin, että kaksi numeroa vuodessa ovat mahdollisia.

Suomi–Tšekki-seuran hallitus on viime toimikaudella panostanut myös uudenlaisen jäsenmatkan järjestämiseen Tšekkiin. Aikaisempien kokemusten perusteella arvelimme, että matka pelkästään Prahaan ei enää kovasti kiinnosta, koska pääkaupunki on useimmille seuran jäsenille jo hyvin tuttu paikka. Seuramme taholta on selvitetty useita matkavaihtoehtoja, jotka suuntaisivat Prahan lisäksi myös muille paikkakunnille ja mielenkiintoisiin tutustumiskohteisiin. Päätimme lopulta tarjota tänä vuonna jäsenille viikon matkaa, joka veisi heidät ensin *Krkonoše*-vuoristoon pienen kylpyläkaupungin lähelle ja matkan loppuajaksi Prahaan. Tämä syyskuun aluksi suunniteltu jäsenmatka on räätälöity nimenomaan seuramme tarpeiden ja toiveiden mukaan ottaen huomioon mm. jäsentemme ikärakenteen. Ohjelma on kiinnostava ja monipuolinen, ja vapaa-aikaakin löytyy.

Seura on jatkanut kurssitoimintaansa järjestämällä tšekin kielen jatkokurssin, ja parhailaan pohditaan sopivia kurssimuotoja syksyksi. Kiinnostus tšekin kielen opiskelua kohtaan ylitti viime vuonna odotukset, ja tarkoituksemme on vastata opiskelijoiden toiveisiin tarjoamalla heille mahdollisuus kehittää kielitaitojaan jatkossakin. Seura on myös hankkinut erän Tšekissä viime syksynä ilmestyneitä tšekki-suomi keskustelusanakirjoja, joita seuran jäsenet ja muut asiasta kiinnostuneet voivat seuralta tilata.

Suomi–Tšekki-seura pyrkii edelleen mahdollisuuksien mukaan tiedottamaan erilaisista kulttuuritapahtumista, jotka liittyvät ystävämaahamme. Tšekin suurlähetystön kautta saamme tietoja Suomessa järjestettävistä näyttelyistä, teatteri- ja elokuvaesityksistä, lasten tapahtumista yms., joihin ystävyysseuran jäsenet ovat tervetulleita. Nopein ja helpoin tapa on ilmoittaa niistä seuran internet-sivuilla. Ne, jotka seuraavat ilmoituksia seuran kotisivuilla, voivat myös kertoa tapahtumista muille jäsenille ja ystäville. Näin voimme vielä paremmin ylläpitää mielenkiintoa ystävämaatamme kohtaan, ja aktivoida jäsenkuntaamme eri tapahtumilla. Tarkoitus on myös jatkaa sähköpostiosoitteiden keräämistä, jotta tulevaisuudessa voisimme lähettää jäsenkirjeitä ja muuta tietoa sähköisesti niille, jotka käyttävät sähköpostia. Toistaiseksi olemme selvittämässä, miten tämä olisi parhaiten toteutettavissa teknisesti. Pyydän siis niitä, joilla on sähköpostiosoite, ilmoittamaan sen seuran osoitteeseen info@suomi-tsekkiseura.fi, mikäli ette ole vielä tehneet sitä.

Lopuksi toivotan teille kaikille omasta puolestani sekä seuran hallituksen puolesta mukavaa ja virkistävää kesää!

Blanka Lemmetyinen

Myyrä miehen ikään

50 vuoden ikä on aina merkittävä virstanpylväs ja juhlan aihe. Mitä enemmän ystäviä sankari on elämänsä varrella kerännyt, sitä näyttävämmät toki ovat juhlakin. 24.11.2006 juhlittiin Helsingissä poikkeuksellisen näyttävästi ja poikkeuksellisen suurella joukolla poikkeuksellisen suosittua syntymäpäiväsankaria, kun usean ikäluokan suurusosikki, tšekkiläinen animaatiohahmo Myyrä (Krtex) saavutti miehen iän.

Sattumalta syntynyt supersankari

Tšekkiläinen animaattori ja kuvittaja **Zdeněk Miler** (s. 1921) loi herttaisen animaatiohahmonsa Myyrän hauskan sattuman siivittämänä. Animaatiostudio *Bratři v triku:n* johtajana työskennelleelle Milerille annettiin tehtäväksi elokuva kankaan syntymisestä teollisessa tuotannossa. Mileriä aihe ei kuitenkaan sytyttänyt. Lapsille suunnatuksi se oli tylsä ja vaikea. **Disneyn** esimerkin innoittamana häntä kiinnostivat eläinhahmot, ja myös tähän aiheeseen hän etsi päähenkilöksi sopivaa eläinkunnan edustajaa. Kävelylenkillä tapahtunut kompastuminen myyränkoloon toi inspiraation: Milerin tuotannon supersankari oli syntynyt.

Ensimmäinen Myyrä-elokuva *Kun Myyrä sai housut* valmistui vuonna 1956 ja se saavutti heti valtavan suosion. Kaiken kaikkiaan Myyrän tähdittämiä lyhyitä animaatioelokuvia on ilmestynyt 50, ja ne ovat ihastutta-

neet katsojia ympäri maailmaa. Suomessa Myyrä alkoi valloittaa isompaa ja pienempää katsojakuntaa Pikku-Kakkosen välityksellä 1970-luvulla ja jatkaa valloitustaan edelleen. Pikku-Kakkosen lisäksi viehättävän, hyvällä tavalla ikilapsekkaan herrasmiehen ja hänen ystäviensä seurasta voi nauttia Tammen kustantamien kirjojen sekä lukuisten video- ja dvd-elokuvien välityksellä.

Muuttuvan maailman lempeä todistaja

Milerin elokuvien sankari on lempeä pikkumies, joka ellee metsässä ystäviensä ympäröimänä. Myyrän kanssa maailman ilmiöitä ihmettelevät mm. luottoystävät siili ja jänis sekä hieman vahingoniloinen ja jatkuvasti pikku jäynää tekevä hii-ri. Yhdessä ystävykset tutustuvat mm. puhelimeen, käkikelloon, sateenvarjoon, purukumiin, radioon ja moneen muuhun outoon asiaan. Tyypillistä ystävysten toiminnalle on alkuihmetyksen voittava neuvokas kekseliäisyys, jolla pulmas- ta jos toisesta selvitään kunnialla. Samoin suvaitsevainen hyväntahtoisuus, joka tähtää kaikkia osapuolia tyydyttäviin ratkaisuihin. Niinpä käkikellon käeltä hermostuksissaan kodin rikkonut Myyrä ryhtyykin nopeasti jälleenrakennuspuuhiin, ja luot- talle uuden ja entistäkin ehomman kotikolon.

Myyrän ja tämän ystävien elämässä näkyy katsojia ym-

päroinyt maailma. Niin sosialis- tisessa kuin kapitalistisessakin todellisuudessa sodanjälkeiset vuosikymmenet olivat tulevai- suususkon ja taloudellisen kas- vun siivittämiä kehityksen vuosikymmeniä. Runneltua Euroop- paa jälleenrakennettiin poliitti- sesta järjestelmästä riippumat- ta. Vanha sai väistyä uuden ja uljaan tieltä. Niin Suomessa kuin Tšekkoslovakiassakin vanhojen alueiden tilalle nousivat kehitys- tä symboloineet lähiöt.

Myös Myyrä ystävineen jou- tuu tämän eteen. Kodin tuhou- tumisen lisäksi he joutuvat ko- kemaan koko hankalan asiaan liittyvän byrokratian: tiedon tuo- van virkamiehen, monimutkai- sen valitusprosessin, epätoivoi- sen asumisen rakennustyömaan keskellä, uuden kodin kaupun- gissa, sopeutumisyrittöksen, ja lopulta omatoimisen paluun ta- kaisin metsän rauhaan.

Toisaalta Myyrällä on myös vapauksia, joita valtio ei taval- liselle kansalaiselle hevin suo- nut. Vai oliko sosialis- tisessa Tšekkoslovakiassa muka yleistä ajella Cadillacilla? Niin tai näin, Myyrä sellaisella kuitenkin ajeli.

Sosialistisen ideologian epäpoliittinen toteuttaja

Kylmän sodan kahtia jaka- massa Euroopassa Myyrä oli harvinainen hahmo, joka naut- ti varauksetonta suosiota rauta- esiripun molemmin puolin. Län- si-Euroopan valloituksessa aut- toi Milerin yhteistyö länsisaksa- laisen tv-yhtiön kanssa. Saksas-

sa suosiota saavuttaneet elokuvat ostettiin nopeasti myös muihin Euroopan maihin.

Kotimaassa taas lastenelokuvat olivat järjestelmän silmissä tabu, johon ei sopinut kajo- ta. Niinpä Myyrä saikin kaikessa rauhassa ajella amerikanraudallaan ja tehdä monia muita asioita, joita katsojat eivät kotimais- ta tuotantoa olevissa elokuvissa muuten juuri nähneet. Toisaalta Myyrä sopi loistavasti sosia- listisen järjestelmän manneki- niksi. Se oli neuvokas ja kekse- liäs, se selviytyi tilanteesta kuin tilanteesta, oli lähes aina iloinen ja positiivinen, ja mikä tärkein- tä – sen maailmassa yhteistyö oli kaiken perusta. Kun Myyrä ensimmäisessä seikkailussaan tarvitsi housut, osallistui projek- tiin koko metsän väki. Pellava lupautui raaka-aineeksi, haikara loukutti sen, hämähäkit kutoivat langasta kankaan, mustikat vär- jäivät, rapu leikkasi ja kaisla- kerttu ompeli. Ei luulisi ideologi- an puhtasoppisen noudattami- sen valvojilla olleen huomautta- mista moisesta iloisesta talkoo- hengestä!

Lapsikatsojiin Myyrän on ar- veltu vedonneen ja edelleen- kin vetoavan myös siksi, ettei se turhia jaarittele. Muuten pu- heettomissa elokuvissa Myyrän ja sen ystävien ainoa säännöllis- estä toistuva kommentti on „he- le!“ (=katso!).

Zdeněk Miler – animaattoriksi natsien vaikutuksesta

Jos vaikuttivat maailman ilmi- öt Myyrän elämään, vaikuttivat ne myös tämän luoja Zdeněk Milerin uraan. Animaattoriksi kuvataiteilijan urasta haaveil- lut Miler päätyi maailmanhisto- rian käännteiden vaikutukses- ta. 17.11.1939 Miler ystävineen osallistui poliisin luoteihin kuol-

leen lääketieteen opiskelijan **Jan Opletalin** hautajaisista alkanee- seen mielenosoitukseen, minkä jälkeisenä yönä maan jo aiem- min miehittäneet natsit valtasi- vat prahalaiset opiskelija-asun- tolat, pidättivät sattumanvarai- sesti valitsemiaan opiskelijoita ja sulkivat korkeakoulut. Keski- tysleiriltä säästynyt Miler päätyi opiskelumahdollisuuksien puut- tuessa töihin animaatiostudiolle, ja jäi sille tielle.

Hänen ensimmäinen oma animaationsa *Miljonääri, joka varasti auringon* (1948) voitti ensimmäisenä tšekkielokuvana palkinnon Venetsian kansainvä- lisillä elokuvajuhlilla. Sittemmin Miler on tehnyt yhteensä yli 70 animaatioelokuvaa.

Onnea Myyrä!

Ei siis ihme, että me kaikki juhlaan kutsutut niin sankoin jou- koin halusimme juhlistaa Milerin tuotannon pää- henkilön, rak- kaan Myyräm- me, merkkipäi- vää. Tšekissä tapausta oli juh- littu pitkin vuot- ta monin tavoin, mutta täällä poh- joisessa päivä- määräksi oli va- littu 24.11.2006. Synkkääkin syn- kempää sateista kaamospäivää valaisivat kus- tannusosakeyhtiö Tammen ja Tšekin tasaval- lan suurlähetys- tön yhdessä jär- jestämät synty- mäpäiväkutsut.

Juhlallisuu- det aloitti Myyrä- elokuvien kaval-

kadi, jota me pienemmät ja suu- remmat katsojat suurella hartau- della seurassimme. Sen jälkeen Iso-Roobertinkadun Astoria-sa- lissa oli tarjolla valtava sankarin kuvan koristama syntymäpäivä- kakku, suolaista purtavaa ja pa- lanpainiketta sekä monenmois- ta ohjelmaa. Luonnollisesti mu- kana juhlassa oli myös itse juhla- kalu, noin 170 cm:n korkuiseksi venähtänyt herttainen ja vieraita hellästi halaileva Myyrä.

Illan tunnelmaa kuvaavat parhaiten Putte Possun sanat: ”Meillä kaikilla oli niin mukavaa, voi kunpa oisit saanut olla mu- kana!”

Siispä onnea ja pitkää ikää, Myyrä! Jäämme odottamaan 100-vuotispäiviäsi!

Sirpa Seppälä

Kuka vapauttikaan Prahan saksalaisista – ja milloin?

EU:ssa juhlitaan toukokuun kahdeksantena toisen maailmansodan päättymistä. Päivä on ”Eurooppa”-päivä, joka taas takautuu vuoteen 1950, kun Ranskan ulkoministeri Robert Schuman ehdotti tuolloiselle Länsi-Saksalle hiili- ja terästeollisuuden yhteishallintoa. Siksi toukokuun 9:ttä pidetään nykyisen EU:n syntymäpäivänä. Venäjällä sen sijaan toukokuun 9. on edelleen ”Den pobedy” - Voiton päivä. Eri tulkinnat siitä, kenelle kunnia natsien nujertamisesta kuului, syntyivät jo heti Saksan antauduttua. Wehrmacht antautui länsivalloille Reimsissä 8.5.1945 ja puna-armeijalle Berliinissä puolen yön jälkeen. Stalinhan tunnetusti harrasti yöistuntoja.

Kuka sitten vapautti Prahan ja karkotettiin saksalaiset sieltä jo toukokuun 8.ntenä vai viipyikö vapautus 9.5. saakka? Joka tapauksessa puna-armeija saapui Prahaan aamuyön tunteina 9:ntenä. Pian sen jälkeen Neuvostoliitto julistettiin virallisesti silloisen Tšekkoslovakian vapauttajaksi. Kun kommunistit olivat nousseet valtaan, vanha ensimmäisen tasavallan kansallispäivä 28.10. muutettiin toukokuun 9:nneksi.

Kun kommunistit sitten suistettiin vallasta marras-joulukuussa 1989, juhlapäivät muuttuivat jälleen. Vanha lokakuun kansallispäivä nousi taas vanhaan asemaansa. Lokakuun 28:tta vietetään edelleen kansallispäivänä, mutta ainoastaan Tšekin tasavallassa, koska slovakit ottivat itselleen kaksikin uutta merkkipäivää Tšekkoslovakian liittovaltion hajottua. Kummatkin kansat juhlivat vapautumistaan ja toisen maailmansodan päättymistä Euroopassa nykyään toukokuun 8:ntenä. Se ei johdu vain siitä, että kummatkin maat ovat nykyisin EU:n ja Naton jäseniä, vaan ennen kaikkea siitä, että kommunistisen johdon kukistuttua haluttiin luopua myös kaikista

kommunismiin liittyvistä symboleista, kuten toukokuun 9:nnestä kansallisena juhlapäivänä.

Puna-armeija saapuu Prahaan

Sitä ei kukaan kiistä, etteivätkö puna-armeijan yksiköt olisi saapuneet Prahaan toukokuun 9:ntenä, ja kansa ottanut heitä vapauttajina vastaan. Prahassa oli puhjennut kansannousu toukokuun 5:ntenä saksalaismiehitäjiä vastaan, ja osittain vain hyvä onni esti Prahaa joutumasta samanlaisen hävityksen kohteeksi kuin Varsova edellisen vuoden elokuussa. Muista saksalaisista eristyksiin joutuneet SS-joukot ja Gestapon miehet jatkoivat raivokasta taisteluaan ja tappamista vielä toukokuun 8:nneen ja 9:nneen päivien välisenä yönä, vaikka Hitler oli kuollut jo yli viikkoa aikaisemmin. Tšekkien kansallisneuvoston puheenjohtaja **Albert Pražák**, joka oli poliittisilta näkemyksiltään konservatiivi eikä kommunisti, tervehti neuvostokenraali **Rybalkovia** kiittäen puna-armeijaa avusta ja suojelusta. Rybalkov vastasi tähän. Arvattavasti erimerkkiset oluet ja vodkat virtasivat isompien ja pienempi-

en slaaviveljien kurkuista alas, eivätkä propagandakuvat neuvostosotilaista hemmottelemassa prahalaislapsia olleet välttämättä täysin retušoituja.

Mutta asia ei ole eikä ollut ihan näin yksinkertainen. Yhdysvaltain 3. armeija oli jo pitkällä Länsi-Böömässä *Plzeňissä* ja *Karlovy Varyssa* etenemässä kohti Prahaa. Heidän komentajansa kenraali **Patton** tunnetusti vihasi venäläisiä ja arveli amerikkalaisten oikeastaan taistelevan väärää vihollista vastaan. Patton joukkoineen oli jo niin lähellä Prahaa, että hän olisi luultavasti 24 tunnissa ehtinyt *Václavské náměstille*, varsinkin kun saksalaiset pitivät kiirettä päästäkseen antautumaan länsiliittoutuneille, etteivät olisi joutuneet puna-armeijan kynsiin. *Wehrmachtin* tekemät raakuudet sen edetessä Neuvostoliitossa saivat heidät aiheellisesti pelkäämään venäläisten koston, joka sitten toteutuikin täysimittaisesti.

Eisenhowen ja Antonov

Länsiliittoutuneiden ylimpänä komentajana oli kuitenkin tunnettu amerikkalainen kenraali **Dwight D. Eisenhower**, josta

tuli vajaat kahdeksan vuotta myöhemmin Yhdysvaltain presidentti. Hänelle oli tärkeää jo USA:n yleisen mielipiteen vuoksi säästää sotilaidensa henkiä nujertamalla Saksa yhteistyössä puna-armeijan kanssa. Toukokuun 6:ntena hän oli sopinut yhteisistä etenemislinjoista neuvostokenraali **Antonovin** kanssa. Antonov oli näet Stalinin määräyksestä vastustanut Eisenhowerin aikaisempaa ehdotusta, jonka mukaan amerikkalaiset olisivat vapauttaneet Prahan länsiosat *Vltava-joen* länsirannalle ja neuvostojoukot Itä-Prahan aina Vanhaa kaupunkia myöten Vitavan itärannalle. Siihen aikaan amerikkalaisille ei ollut ensiarvoisen tärkeää hallita Keski-Eurooppaa Saksan kukistumisen jälkeen. Sota Japania vastaan Tyynellämerellä jatkui vielä useita kuukausia. Eisenhower siis myöntyi Antonovin vaatimuksiin, ja Pattonin joukoille annettiin käsky jäädä Plzeňiin huolimatta siitä, että Prahassa vielä taisteltiin täyttä päätä.

Oikeastaan Prahan pelasti täydelliseltä raunioitumiselta kaksi väliin tullutta tekijää. Ensimmäinen näistä oli kenraali **Vlasovin** armeija, joka saapui varusteineen tšekkitaistelijoiden avuksi. Toinen oli saksalaisten kiire päästä pois puna-armeijan tieltä. Kenraali Vlasov oli siirtynyt aikoinaan puna-armeijasta saksalaisten puolelle, ja hänen joukkonsa koostuivat venäläisistä sotavangeista. Nyt Vlasov oli kuitenkin vaihtanut puolta kuvitellen ehkä välttävänsä tuomion. Ei pidä väheksyä kenraali **Karel Kutlvašrin** ja tšekkien kansallisneuvoston ansioita Prahan puolustuksen johtajina, eikä liioin Prahan puolustajien taistelutahtoa. Noin 5 000 Prahan tšekkiläistä puolustajaa kaatui taisteluissa.

Saksalaisten vetäytyminen alkaa

Pääosa saksalaisista miehitysjoukoista vetäytyi jo toukokuun 8:ntena päästyään sopimukseen tšekkien kansallisneuvoston kanssa. Myös Vlasovin armeija vetäytyi tuolloin antautukseen kenraali Pattonille. Mutta vielä oli jäljellä joitakin eristykseen jääneitä saksalaisia iskuryhmiä, jotka halusivat tuhota kaiken tieltään. Praha oli kuitenkin pääosin vapautettu jo toukokuun 8:ntena. Kun neuvostojoukot sitten seuraavana aamuyönä saapuivat, heidän tehtäväkseen jäi lähinnä puhdistaa kaupunki jäljelle jääneistä tuholaisista ja toimia rauhanturvaajina. Neuvostojoukkojen saapumisella oli toki melkoinen merkitys saksalaisten karkottamisessa Prahasta. Tuskinpa saksalaisten pääjoukko olisi vetäytynyt niin nopeasti, jolleivät he olisi tienneet mitään puna-armeijan tulosta.

Kaikki puolustajat joutuivat sittemmin kärsimään. Amerikkalaiset luovuttivat Vlasovin venäläisille, jotka tietysti teloittivat hänet turhia viivyttelystä. Tšekkien kansallisneuvosto lakkautettiin Neuvostoliiton vaatimuksesta heti, kun Tšekkoslovakian uusi kansanrintamahallitus oli päässyt Prahaan puna-armeijan suojissa. Olihan kansallisneuvosto syyllistynyt sellaiseen sopimattomaan tekoon kuin sopimiseen saksalaisen vihollisen kanssa, jolloin tämä oli päässyt karkuun. Kenraali Kutlvašr teloitettiin pian kommunistien päästyä valtaan.

Kilpajuoksua Prahaan

Toisin kuin amerikkalaisille, Neuvostoliitolle oli poliittisesti tärkeää ehtiä Prahaan ensin. Kun he ehtivät, he varmistivat samalla sen, että jo nimitetty uusi

kansanrintamahallitus olisi pysyvä ja että Tšekkoslovakia kuuluisi varmasti Neuvostoliiton vaikutuspiiriin. Jos amerikkalaiset olisivat edenneet Länsi-Böömistä pidemmälle, Tšekkoslovakia olisi kukaties jo silloin jaettu länsimieliseen Tšekkiin ja puna-armeijan jo miehittämään Slovakiaan. Se olisi merkinnyt melkoista lommoa Neuvostoliiton tulevaan strategiseen etulinjaan. Samoin Kreml olisi menettänyt teollisen Böömin ja siellä sijaitsevat *Jáchymovin* uraanikaivokset lännelle. Neuvostoliittohan oli tuolloin selvästi Yhdysvaltoja jäljessä ydinaseen valmisteluissa; amerikkalaisilla pommi oli jo melkein valmis. Sitä paitsi puna-armeija oli vapauttaessaan noin 90 prosenttia koko Tšekkoslovakian alueesta menettänyt kaatuneina kaikkiaan 144 000 miestä, kun taas amerikkalaisten kaatuneiden lukumäärä jäi 290:een. Tšekkoslovakian kohtalo seuraaviksi 44 vuodeksi ratkaistiin 9.5.1945. Silloin se vielä ymmärrettiin vapautukseksi

Sota päättyy

Mutta Euroopan sota ei tosiasiallisesti vielä päättynyt 8.5. eikä 9.5., vaan vasta muutama päivä myöhemmin tšekkien maaperällä. Neuvostojoukoilla oli niin kiire Prahaan, että heidän marssireittinsä sivuun jäänyt *Hradec Králové* vallattiin vasta 10.5.1945. Samana päivänä amerikkalaiset valtasivat *České Budějovicien*. Viimeinen yhteenotto puna-armeijan ja Saksan SS-joukkojen välillä käytiin vasta 12.5. *Milinin* kylässä. Sitä pidetään historiallisten lähteitten mukaan taisteluna. Luultavasti kyse oli kuitenkin vain viimeisten vapaina liikkuvien aseistettujen saksalaisten pidättämisestä.

Heikki Larmola

PYHÄ SOTA JA KULTTUURIEN SUVAITSEVAISUUS

Jari Aula esittelee Zdeněk Müllerin uutta teosta Euroopan ja islamin välisistä suhteista.

Zdeněk Müller tuo kirjassaan esiin yhden aikamme ajankohtaisimmista teemoista: kansainvälisen terrorismin ja islamin sekä terrorismin suhteen uskontoon ja yhteiskuntaan. Kirjan tarkoituksena on herättää lukija pohtimaan eri kulttuurien ja uskontojen välisiä kipukohtia. Ovatko kulttuurien, sivilisaatioiden ja uskontojen välillä ilmenevät väärinymmärrykset olleet ja ovatko ne yhä ennalta arvattavia? Onko ihmiskunta kehittynyt sivistyksellisesti ja uskonnollisesti? Müller lähestyy teemoja historian, uskontotieteen, sosiologian ja filosofian näkökulmista ja yrittää tuoda esiin sen, miksi ja missä olosuhteissa rikkaasta kulttuuriperinnöstä vaikutteita ammentaneet uskonnot ovat turvautuneet myös epäinhimillisiin ja taantumuksellisiin tekoihin. Zdeněk Müller on Ranskassa jo pitkään asunut filosofi, historioitsija ja arabialaisen kulttuurin asiantuntija, joka on kustellut paljon arabimaissa ja joka on kirjoittanut runsaasti myös tieteellisiä julkaisuja. Kirjan myötä tulee helposti mieleen amerikkalaisen **Samuel P. Huntingtonin** luoma käsite ”sivilisaatioiden yhteentörmäyksestä”. Müller ei tuo varsinaisesti esiin mitään uutta peräänkuuluttaessaan islamille tarpeellista uusitumista. Hän edellyttää myös länsimailta suurempaa suvaitsevaisuutta, ja muistuttaa jokaisen uskonnon olevan taipuvaisen yltiöfanaattisuuteen. Kirjassa arvostellaan islamilaisien maiden autoritäärisiä hallituksia, jotka ovat käyttäneet islamia tukahduttaakseen vasemmisto-

älymystön. Sama asia toistuu islamilaisuuden radikalisoituessa. Kirjassa Müller käyttää usein käsitteitä suvaitsevaisuus, ja hienovaraisemmin ilmaistuna rakenteellinen suvaitsevaisuus, mitä hänen mukaansa tarvitaan etsittäessä eri uskontojen ja kulttuurien välistä yhteisloa. Müller tosin tiedostaa riskit ja ongelman monimutkaisuuden eikä edes peittele ongelmia. Hän ei myöskään esitä mitään ratkaisumalleja, vaan jättää johtopäätösten teon lukijalle.

Nykymaailmalle on tunnusomaisista eräs huomiota herättävä paradoksi. Ne yhteiskunnat, jotka ovat läpikäyneet modernisaatioon liittyvän maallistumisen ja ovat nyt taloudellisesti ja teknologisesti edistyneimpiä kolkkia maapallolla, ovat löytämässä uskonnon uudelleen. Olkoon tähän kehitykseen sitten syynä puhdas tiedonjano tai henkisyiden kaipuu, paluu uskonnon lähteille moderneissa, yleensä länsimaissa yhteiskunnissa kulkee käsi kädessä uskonnollisuuden rappeutumisen kanssa. Mistä itse asiassa on kysymys? Sosiologiset tutkimukset osoittavat, että perinteiset uskonnon muodot, uskonnolliset dogmit ja uskontoon liittyvät velvollisuudet ovat menettämässä vetovoimaansa. Modernisaatioon liittyvä maallistuminen ei ole pysähtynyt, vaan nykyajan ihminen pohtii yhä mielessään itsepintaisesti kysymystä siitä, mitä on tarpeen pitää ”pyhänä” tai mitä ”pyhyyttä” on

varjeltava ja kunnioitettava. ”Pyhyyttä” ja ”pyhää uskoa” ei länsimaaisissa yhteiskunnissa etsitä niinkään pelkästään perinteisten ja aikojen saatossa vakiintuneiden instituutioiden kautta, vaan ihmiset päivittäin usein kaipaavat uskontoa, joka heistä tuntuu sopivimmalta. He haluavat itsenäisesti ja omien halujensa mukaisesti päättää siitä, kuinka syvällisesti, kuinka usein ja millä tavoin haluavat käyttää aikaansa henkisiin asioihin. Monissa Euroopan maissa, ja erityisesti sivistyneemmässä keskiluokassa on etäännytty perinteisestä antautumisesta, kuuliaisuudesta ja nöyryytisestä uskontoa kohtaan, mikä liittyy agnostisismiin. Sen mukaisesti väitetään jumalan olemassaolosta tai olemattomuudesta ei voida todistaa vääräksi, eikä myöskään oikeaksi. Agnostisismista on tullut joissakin modernin yhteiskunnan kerrostumissa nykyajan konformismin ilmentymä, ja se on korvannut joskus aiemmin muodollisesti vaaditun kuulumisen johonkin uskontokuntaan.

Länsimaisten yhteiskuntien edellä mainitun taipumuksen yleisesti ilmentämä uskonnon henkilökohtaistuminen ja agnostisismien yhdenmuukaistama yhteiskunta ovat jyrkästi ristiriidassa muualla maailmassa havaittavan hartaan uskonnollisuuden kanssa. Vertailukohtana olevat alueet muodostuvat taloudellisista lähtökohdista tarkasteltuna kehitys-

maista tai ovat maita, jotka sijaitsevat pääosin etelässä tai idässä. Näissä maissa taas perinteinen uskonto on valtaamassa alaa, ja siitä on tulossa yhteiskunnallista konformismia. Paluu perinteiseen uskontoon on saanut fundamentalistisia piirteitä, sillä se on yleensä lisännyt kiinnostusta uskonnon alkuperäisiin kysymyksiin ja peruskysymysten johdonmukaiseen kunnioittamiseen ajasta tai paikasta riippumatta.

Uskonto voi radikalisoitua ja saada muotoja, jotka tekevät uskonnollisuudesta sotaisen ja johtavat Jumalan nimessä suvaitsemattomuuteen. Tämä voidaan nähdä seurauksena yhteiskunnassa vallitsevasta turhautuneisuuden tunteesta ja toteutumattomista unelmista. Uskonnollista argumentaatiota käyttävät myös, kuten tunnettua, kansainvälisen terrorismin tahot, jotka muistuttavat samalla toistuvasti maailmalle, että he käyvät ”pyhää sota” länttä vastaan. Uskonnolliset asenteet, jotka ovat luonteeltaan perinteisiä ja jopa fundamentalistisia, eivät tietenkään ole yksinomaan taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti kehittymättömämpi maiden etuoikeus. Uuskonservativistinen ideologia on vallannut alaa Yhdysvalloissa vuoden 2000 vaalien jälkeen. Syyskuun 11:n terrori-iskut New Yorkiin ja Washingtoniin vahvistivat radikaalien ja ääriyhmittymien näkemyksiä puolin ja toisin. Bushin poliittiseen kielenkäyttöön tulivat käsitteet hyvän ja pahan taistelu, kun taas äärimuslimit alkoivat puhua uuden aikakauden sodasta ristiretkeläisiä vastaan. Terrorisminvastaisen sodan julistus lähettämällä massiivisia sotajoukkoja ja aseita ensin Afganistaniin ja myöhemmin Irakiin muistutti väistämättä uuden ajan uskonsodan julistusta.

Uskonnon paluu politiikkaan ja julkiseen elämään on saanut 1900-luvun alussa metaforisen määritelmän ”Jumalan kosto”. Ansio tästä kuuluu ranskalaiselle **Gilles Kepelleille**. Nykyisten uskonnollisten ilmiöiden tarkempi analysointi ja tarkastelu paljastavat, että fundamentalismia ja jyrkempiä suuntauksia on voitu havaita jo 1970-luvun puolesta islamin lisäksi myös juutalaisuudessa ja kristinuskossa. Tähän päätelmään liittyvät myös ”sivilisaatioiden yhteentörmäystä” poivailevat uhkakuvat. Niitä on esittänyt erityisesti amerikkalainen poliitologi Samuel P. Huntington. Hän on vertaillut eri kulttuureissa ja sivilisaatioissa vallitsevia nykyilmiöitä, ja päätynyt johtopäätökseen, että kansainväliset suhteet eivät tulevaisuudessa määrity niinkään ideologisten konfliktien kautta, vaan kulttuurien ja uskontojen välisen kilpailun kautta. Toisaalta vaikuttaisi siltä, että ideologioiden väistymisen, joka alkoi jo 1960-luvulla ja jota sosiologit alkoivat **Daniel Bellin** mukaisesti nimittää ”ideologioiden lopuksi”, on korvannut nyky-yhteiskunnassa ”uskonnollisuuden paluu”. Kadotettu ja aiemmin myös karsastettu uskonnollisuus ja sen arvot ovat jälleen tulossa ihmisten elämään. Poliittikan aatteellinen epäjalostuminen (desakralisaatio) provosoi uskonnon uudelleenpolitisoitumista, väittää ranskalainen filosofi **Debray**.

Toisaalta saatamme olla todistamassa kokonaisten uskontokuntien häviämistä kulttuurista ja muistista. Olemme voineet jopa havaita eräänlaisen ”uuspakanauden” uudelleensyntymistä, mikä ilmenee omien johtajien, rohdun, idolien ja rahan palvontana jne. Millainen uskonnollisuus on siis itse asiassa häviämässä ja millainen palaamassa? Onko sovinollisuuden usko väistymässä ja sen tilalle tulossa suvaitsemat-

tomuuden usko - usko, joka erottaa uskovien yhteisöt ja muodostaa yhteiskunnallisia saarekkeita ja jopa aikaansaa uskonsotia? Eikö tällainen kehityksen kulku aseta myös kristinuskon periaatteista alkunsa saaneen, ja tietynä aikana maailmanlaajuisen yhteisymmärryksen ja yhteistyön perustan muodostaneen humanismin kyseenalaiseksi? Toisin sanoen, liittyykö kristitty humanismi maailmanlaajuiseen uudelleen uskonnollistumiseen? Millaisen vastauksen voivat antaa kriittinen ajattelu ja tiede näihin levottomuutta herättäviin ilmiöihin, joita kutsutaan erilaisilla nimityksillä - runollisesti sanottuna ”Jumalan kosto” tai metaforaa käyttäen ”sivilisaatioiden yhteentörmäys”?

On selvää, että syyskuun 2001 šokkitapahtumat vaikuttavat länsimaiden suhtautumiseen islamiin vielä pitkään. Miten ne kykenevät solmimaan suhteita erilaisiin islamilaisiin yhteisöihin ja valtioihin varsinkin, kun kaikkein radikaaleimpien terroristiryhmittymien eliminointi tuskin tulee onnistumaan? Kysymystä Euroopan suhteesta islamiin ei voi kuitenkaan kaiken aikaa väistää, ja se tulee aina jossakin muodossa esille erityisesti Euroopassa, koska se sijaitsee nyt ja sijaitsee myös jatkossa islamilaisen maailman rinnalla. Islamin nimissä tehdyt ja mittasuhteiltaan ennenkuulumattoman suuret terrori-iskut, joiden Yhdysvalloille aiheuttamia seurauksia ei osattu aavistaa, vaikuttivat ainakin kahdella merkittävällä tavalla. Ne lähensivät Eurooppaa ja USA:ta toisiinsa, kuten myöhemmin myös Moskovaa ja Washingtonia. Tämä tilapäinen lähentyminen ei kuitenkaan merkitse pysyvämpää yhteisten intressien voimistumista. Pitemmässä tarkastelussa lännen poliittinen näkö-

kulma muuttui siten, että jokainen tuleva poliittinen kriisi, joka liittyy tavalla tai toisella islamilaiseen maailmaan, ymmärretään nyt uskontoon liittyväksi. Myös eurooppalaisten mielipideilmasto on muuttunut suhteessa islamiin.

Tämä on tapahtunut sitä mukaa, kun eurooppalaiset ovat tajunneet islamin olevan palaamassa vanhalle mantereelle. Euroopassa asuu jo nyt merkittävä määrä islaminuskoista väestöä, jonka suhde uskontoonsa vaihtelee. Islamilaisten määrä on sitä paitsi kasvussa eikä islamilainen identiteetti ole heikkenemässä riippumatta yhteiskunnan maallistumisesta, demokratisoitumisesta tai muutoksesta kohti kansalaisyhteiskuntaa. Tässä suhteessa eurooppalaiset valtiot noudattavat epäyhtenäistä politiikkaa. Toiset valtiot, kuten Iso-Britannia tai Hollanti, ovat korostaneet monikulttuurisuutta, eivät-

kä ne ole kiinnittäneet islamilaisiin erityisempää huomiota. Toiset valtiot taas, etupäässä Ranska, ovat pyrkineet mukauttamaan vähemmistöryhmiä ranskalaiseen suuntaan. Yhteinen, Euroopan Unionin laajuinen politiikka kuitenkin puuttuu. Ongelmat tosin tiedostetaan, mutta silti kukin EU:n jäsenmaa toimii omilla ehdoillaan.

Eurooppa samastetaan islamilaisissa radikaalipiireissä samaan ryhmittymään kuin Yhdysvallat. Tällä seikalla on kauaskantoiset vaikutukset eurooppalaisten suhteisiin islamia, islamilaisia valtioita ja islaminuskoisia kohtaan. Tästä hyvänä esimerkkinä ovat Turkin EU:n kanssa käymät jäsenyysneuvottelut. Ennemmin tai myöhemmin Euroopan on määriteltävä suhteensa eri uskonnollisiin kulttuureihin, niin myös islamiin – halusipa se sitä tai ei. Mutta mitä on eurooppalainen uskonto? Euroopassa (Venäjä

mukaan lukien) on tätä nykyä noin 15 miljoonaa islaminuskoista, pelkästään jo Ranskassa 5 miljoonaa. Euroopan tulee arvioida hyvin tarkkaan omaa historiaansa uskonnon valossa, samoin uskontoon liittyviä instituutioitansa, kristinuskon oppeja ja käytäntöjä sekä uskonnonvapautta. Tämä on syytä ottaa huomioon myös tulevassa EU:n perustulaisissa. Siten Eurooppa voisi löytää uudelleen oman henkisen tasapainonsa, ja luoda perustan uskontojen väliselle rauhalle.

Lähde: Zdeněk Müller: Svaté války a civilizační tolerance. Průhledy. Academia. Praha 2005. ISBN 80-200-1355-5. Ei ilmestynyt suomeksi. Artikkelin on käsikirjoitus radio-ohjelmasta Eurooppalaisia puheenvuoroja, joka on lähetetty Yle Radio 1:ssä 13.6.2005

TULE OPISKELEMAAN TŠEKIN KIELTÄ!

TOIMINNASSAAN SUOMI-TŠEKKI-SEURA ON PYRKINUT EDISTÄMÄÄN TŠEKIN KIELEN OPISKELUA.

KULUNEELLA LUKUVUONNA 2006-2007 SEURAN ROOLI KIELEN OPETUKSESSA ON OSOITTAUTUNUT KORVAAMATTOMAKSI, SILLÄ YHTEENSÄ VIIDESTÄ KOKO MAASSA JÄRJESTETYSTÄ TŠEKIN KIELEN KURSSISTA NELJÄ ON OLLUT SEURAN JÄRJESTÄMIÄ.

MYÖS LUKUVUONNA 2007-2008 PYRIMME PANOSTAMAAN KIELIOPETUKSEEN.

TULE SIIS OPISKELEMAAN KANSSAMME!

TIEDOT SYKSYN 2007 KURSSEISTA LÖYTYVÄT KOTISIVUILTAMME ELOKUUSSA.

TIEDUSTELUT: info@suomi-tsekki-seura.fi tai Sirpa Seppälä 050-562 2536.

TERVETULOA!

SUOMI-TŠEKKI-SEURA

TŠEKIN TASAVALTA EDUSTAMASSA

Myös kuluneella lehden ilmestymisvälillä on seura jatkanut säännöissä määriteltyä tarkoitustaan tehdä Tšekin tasavaltaa tunnetuksi Suomessa ja, edistää maiden välistä yhteistyötä. Tämä on tarkoittanut mm. tiivistä yhteistyötä Tšekin suurlähetystön kanssa ja Tšekin valtion edustajana toimimista eri tilaisuuksissa.

Lähetystöjen perinteinen joulukuusen koristelukilpailu järjestettiin

jälleen Hotelli Continentalissa Helsingissä 30.11.2006. Tilaisuudella on yli 10 vuoden perinteet. Joka vuosi hotelli kutsuu Helsingissä olevien ulkomaiden edustustojen joukkueet koristelemaan joulukuusen maallään tyypillisellä ja perinteisellä tavalla. Tapahtumaa seuraavassa iltajuhlissa valitaan osallistujien antamien äänien perusteella voittajakuusi, minkä jälkeen kuuset siirretään kilpailutilasta hotellin aulaan hotellivieraiden iloksi.

Suomi-Tšekki-seura on jo useana vuonna osallistunut tapahtumaan Tšekin joukkueessa. Tänä vuonna seuraa edustivat puheenjohtaja **Blanka Lemmetyinen** sekä **Heikki Larmola** ja **Sirpa Seppälä**. Tšekin lähetystöä edusti mm. kulttuuriattasea **David Mašek**. Joukkueemme kuusi koristeltiin pääasiassa

perinteisillä maalaussomisteisilla kristallikoristeilla.

Tunnelma niin aamun koristelutilaisuudessa kuin iltajuhlassakin oli lämmin ja jouluihen. Kuusten ihastelun lomassa nautittiin perinteisen suomalaisen joulupöydän antimista sekä ohjelmasta, johon kuului mm. **Pertti Salolaisen** tervehdys.

Kuusemme ei tosin valitettavasti sijoittunut palkintosijoille, mutta ei hätää – kilpailun voitti naapurikuusi, Belgian joukkueen kaunis ja herkullinen, suklaalla koristeltu joulupuu. Joten naapurin voittaessa voitimme melkein mekin! Etenkin, kun osallistuimme antaumuksella voittajakuusen koristeluun – rikkoutuneita koristeita syömällä.

Matkamessuilla

seuralla on perinteisesti ollut oma osastonsa. Tänä vuonna osastomme osoittautui yllättävän tärkeäksi, sillä Tšekin Matkailutoimiston päätettyä jäädä pois messuilta olimme lopulta ainoa maata edustanut osasto.

Seuran osastolla olikin viikonlopun (20.-21.1.) katkeamaton vierailijavirta. Jaoimme Tšekin matkailutoimistolta saamaamme materiaalia, vastasimme maata ja sinne suuntautuvaa matkailua koskeviin kysymyksiin, ja kerroimme seuran toiminnasta. Samalla edustimme myös naapurimaata Slova-

kiaa, sillä heiltäkin puuttui virallinen edustus.

Saamamme positiivinen palaute osoitti, että ystävyysseuroilla on merkittävä rooli ystävyysmaan edustajana erilaisissa yleisötapahtumissa.

Euroviisujen aikana

seuramme näkyi myös. Viisuviikon aikana kilpailuun osallistuvilla mailla oli 8.-12.5. oma kojunsu Esplanadin puistossa järjestetyllä Eurooppa-torilla. Tšekin lähettilään **Vladimír Kotzyn** pyynnöstä päivystysvuoroista huolehtivat Suomi-Tšekki-seuran, Bohemia-seuran ja Tšekin Matkailutoimiston virallisen suomalaisen yhteistyökumppanin OK-Matkojen edustajat. Kojussa oli jaossa erilaisista lähetystöjen järjestämää materiaalia.

Eurooppa-torin tapahtumien tunnelmiin viritti päivystäjiä lähetystöjen järjestämä informaatiotilaisuus 4.5., jossa mukana oli myös Tšekin viisuedustaja *Kabát*-yhtye.

Sirpa Seppälä

Tšekin valtiosiittola uudella vuosituhanella

Kladrubynhevonen tunnettiin aiemmin nimellä equus bohemicus. Se on yksi maailman vanhimmista jalostuksella syntyneistä hevosroduista, sillä sitä on kasvatettu Böömin alueella jo yli 400 vuoden ajan.

1600-luvun jälkimmäisellä puoliskolla alkoi Keski-Euroopassa syntyä tarvetta järjestelmälliselle hevoskasvatukselle. Kasvatukseen ryhtyivät hevostarvetaan täyttääkseen niin aateliset, kuninkaalliset kuin kirkolliset tahot. 24. huhtikuuta vuonna 1579 Prahan linnassa keisari **Rudolf II** antoi käskyn perustaa hovisiittola *Kladruby nad Labemin* kylään, *Pardubicen* piirikuntaan. Tarkoituksena oli tuottaa keisarillisiin ja kirkollisiin juhlatilaisuuksiin sopivia vaunuhevosia. Siittolan perustusasiakirja on nykyisin nähtävänä *Slatiňanyn* hevosmuseossa.

Siittola oli menestyksekkäs kahden sadan vuoden ajan, kunnes se kohtasi ensimmäiset vaikeutensa seitsenvuotisen sodan myötä 1700-luvun puolivälissä. Hevoset siirrettiin nykyisen Unkarin alueelle *Enyediin*, ja evakkovuosien aikana myös itse siittola paloi taistelujen tiimellyksessä maan tasalle. Sen aikainen kantakirja tuhoutui palossa. Vasta vuonna 1770 keisari **Josef II** rakennutti siittolan uudelleen *Kladrubyn* ja antoi tulla kaikki siitoshevoset sinne takaisin.

- On oikeastaan ihme, että siittola on vielä olemassa ja mi-

nun johdettavanani, kertoo siittolan ensimmäinen naispuolinen johtaja **Lenka Gotthardová**.

- Viimeisin kriittinen aikakausi oli 1930-luvulla, jolloin rodun musta kanta hävitettiin suurimman osan hevosista joutuesssa makkaratehtaisiin, muistelee Gotthardová siittolan historiaa.

Patikoiden perille

Kladrubyn pääsee junalla Prahasta reilussa tunnissa. Vajaan kolmen kilometrin patikkamatka tasaista maantietä pitkin *Řečanysta Kladrubyn* linnan maille vie verkkaisesti virtaavan *Laben* yli. Joen pohjoispuolella avautuu retkeilijöidenkin suosima puisto- ja luonnonsuojelualue, jonka keskellä siittola, sen päärakennuksena toimiva linna ja linnan kirkko sijaitsevat. Siittolan maila on useita talleja, joista päärakennusta ja *Selmicen* tallia yhdistää neljä kilometriä pitkä lehmuksuja.

Siittolan päärakennuksena toimiva linna on alun perin rakennettu 1500-luvun loppupuolella, mutta varsinaisen ilmeensä se on saanut 1700- ja 1800-luvuilla. Linnan pihan toisella puolella levittäytyvät tallit, joissa hevoset asuvat joko karsinoissaan tai avoimissa pihatoissa. Siitosoreilla ja kilpahevosilla on omat tallinsa, ja osa hevosista on sijoitettu alueen muihin talleihin. Talleilta löytyvät myös eläinlääkäriin työtilat ja ratsastusmaaneesi.

Siittola on yleisölle avoinna kesäkaudella huhtikuun alusta

lokakuun loppuun. Tutustua voi myös siittolan yhteydessä toimivaan ajoneuvomuseoon. Ratsastuksesta kiinnostuneille on tarjolla myös ratsastus- ja vaunuretkiä sekä valmennusta, ja siittolassa voi myös yöpyä ja nauttia keittiön antimista. Toukokesäkuussa viikonloppuisin siittolassa on myös muita tapahtumia, valjakkoajokilpailuista hevosnäyttelyihin. Siittolan yhteydessä toimii keskiasteen hevosalan oppilaitos.

Tallien rutiinit perinteiden mukaan

Kladrubyn tuotettiin keisarin hoviin soveltuvia erivärisiä raskaita vaunuhevosia, joita ajettiin yleensä neli- tai kuusivaljakkoina. Nykyisin kladrubynhevosia on kahta eri tyyppiä: kimo *starokladrubský bělouš*, joita kasvatetaan pääsiittolassa Kladrubyn byssa, sekä musta *starokladrubský vraník*, joita nykyisin kasvatetaan muutaman kymmenen kilometrin päässä Slatiňanyssa. Alun perin valkoiset kladrubynhevoset oli tarkoitettu maallisiin seremonioihin ja mustat kirkollisiin. 1930-luvulla jäljelle jääneistä harvoista tammoista rodun musta tyyppi saatiin elvytettyä Slatiňanyssa 1970-lukuun mennessä.

- Kladrubyn byssa kasvatettiin ennen paljon muitakin vanhoja itävalta-unkarilaisia hevosrotuja, kuten *furiosoa*, *gidrania* ja *shagya*-arabeja. 1990-luvun loppuun mennessä muiden rotujen määrä kuitenkin väheni

viiteen tšekinpuoliveritamman sekä yhteen *holstein*-oriiseen, kertoo jalostusharjoittelija **Halina Šárková**.

- Puhdasrotuisia varsoja syntyy vuosittain noin 35 sekä Kladrubynneissa että Slatiňanyssa Pyrimme ajoittamaan varsojen syntymät mahdollisimman lähemmäksi, mutta periaatteessa niitä voi syntyä tammikuusta aina elokuulle. Myöhään syntyneet varsat joutuvat kuitenkin kasvaamaan samaan laumaan aikaisin syntyneiden kanssa, ja joutuvat usein kiusatuiksi, esittelee Šárková siittolan toimintaa.

Tammoille pyritään antamaan mahdollisimman rauhalliset olosuhteet ennen synnytystä ja heti sen jälkeen. Varsattomat tammot ovat siittolan ratsastuskoulun käytössä. Kasvavat nuoret hevoset ovat toisaalla Kladrubyn mailla omissa laumoissaan. Kaikki laumat viedään joka aamu 6.30 laitumelle, ja tuodaan takaisin 15.30 vuosisataisen perinteen mukaan.

Hitaasti kehittyvä, hitaasti vanheneva

Kolmivuotiaana sekä tammot että oriit aloittavat 11 kuukautta kestävän koulutuksen. Se päättyy suorituskyvyn kokeeseen, joka oriille järjestetään toukokuussa ja tammoille syyskuussa. Vaikka kladrubylaiset ovat ensisijaisesti valjakkohevosia, ne opetetaan aina ensin satulaan. Kokeeseen kuuluu sekä ratsastus- että ajokoe, yksin ja parissa, sekä erityinen tottelevaisuuskoe.

- Toisin kuin tšekinpuoliveriselle, jonka on läpäistävä suorituskyvyn koe 3-vuotiaana, hitaasti kehittyvälle kladrubylaiselle riittää, että koe suoritetaan 4-vuotiaana tai vanhempana. Kokeen perusteella valitaan yksilöt

jalostukseen ja myyntiin. Keskimäärin kaksi oritta vuodessa hyväksytään jalostukseen, kertoo Lenka Gotthardová.

- Kladrubynhevonon myös elää vanhaksi. Ei ole tavatonta, että vielä 25-vuotias tamma varsoo, lisää Gotthardová.

Menestyksellä maailmalle

Siittolan rahoituksesta tulee tänä päivänä valtiolta 40-45 %. Loput on ansaittava hevosten myynnillä, turismilla, erilaisilla tapahtumilla ja puutavaran myynnillä. Siittolaan kuuluu 1200 hehtaaria maata, josta osa on metsää ja osa vuokrattu maanviljelijöille, jotka vastavuoroisesti tuottavat siittolalle rehua ja olkea. Työntekijöitä Kladrubynneissa on 110, Slatiňanyssa 70 ja hevosia molemmissa siittoloissa yhteensä noin 600. Vuosittain huhtikuun lopussa Kladrubynneissa järjestetään kansainväliset valjakkoajokilpailut, ja koko vuoden ajan pienempiä kilpailuja ja esityksiä.

- Hevosten keskimyyntihinta on 10 000-15 000 euroa. Vuosittain suorituskyvyn kokeita saapuu seuraamaan paljon ul-

komaisia ostajia erityisesti saksankielisestä Euroopasta. Muutamia hevosia olemme myyneet myös Pohjoismaihin, listaa Lenka Gotthardová.

Tänä päivänä kladrubynhevosia käytetään sekä ratsuina että valjakkoajoon. Jos osut Prahaan vaikkapa jalkapallo-ottelun aikaan, voivat monet fanijoukkojen valvomiseen käytetyistä poliisihevosista olla kladrubylaisia. Hevoset ovat myös esiintyneet usein valjakkoajon maailmanmestaruuskilpailuissa erityisesti nelivaljakkoina.

- Viime vuoden Tšekin valjakkoajon mestaruuskisoissa kaikki voittajat olivat kladrubynhevosia, ja siittolamme ykköskuski **Petr Vozáb** on voittanut mm. maailmancupin osakilpailuja. MM-kultaa parivaljakossa voittaneen itävaltalaisen **Rainer Pointlin** kolmesta kilpahevosesta kaksi on kladrubylaisia. Uskommekin, että kladrubynhevosen kanta säilyy elinvoimaisena, ja että se on löytänyt paikkansa nykypäivän hevosurheilussa, lopettaa Gotthardová.

Satu Pitkänen

Nelivaljakko – Petr Vozáb harjoituslenkillä neljän kladrubylaisoriin muodostamalla valjakolla.

Tšekki aloitti euroviisutaipaleensa hevillä

Muutama vuosi sitten asuessani Prahassa Euroviisuissa oli mukana venäläisduo T.A.T.U., jonka esityksen halusin nähdä. Vaikka taloudessamme näkyi kaapelitelevision kautta 28 kanavaa, ei euroviisuja esitetty niistä yhdelläkään. Olin ajautunut Euroviisujen mustaan aukkoon keskellä Eurooppaa. Onneksi naapurillani näkyi venäläinen kanava, jolta T.A.T.U:n edesottamuksia saatiin lopulta seurata.

Tänä vuonna Tšekki kuitenkin osallistui ensimmäistä kertaa Euroviisuihin. Tšekinmaan viisukarsintojen voittajaksi nousi jo vuonna 1981 perustettu pitkätukkaisten köriläiden muodostama heviändi *Kabát*. Voittajalaulun *Malá Dáma* julkaistiin yhtyeen viidessä päivässä 35 000 kappaletta myyneellä albumilla ”Corrida” viime jou-

Euroviisuhuumaa Armfeltintiellä ja Annele Kiiski vieraan käsittelyssä.

lukuussa. Se, että pitkätukkaisten jääkiekkoliijoiden maa lähettää ensikoettamalla viisuihin heviändin, ei välttämättä yllätä.

”Harkitsimme osallistumista euroviisuihin jo useana vuonna, mutta vasta tänä vuonna ohjelmaprioriteetit ja taloudelliset näkökannat kohtasivat, ja pystyimme vihdoinkin jättämään sitovan ilmoittautumisen kilpailuun”, viestitti Tšekin television euroviisutuottaja **Viktor Průša** ennen Helsingin vierailua.

Kuinka tämä **Dvořákin** ja **Janáčekin** kaltaisista klassisen musiikin legendoista tunnettu maa suhtautui Euroviisuihin? Tšekin television Euroviisusivuilla oli mm. käynnissä äänestys, jossa arvioitiin euroviisulähetysten tasoa. 50 % vastanneista arvioi euroviisut erinomaiseksi ohjelmaksi, 32 % taas ajanhukaksi.

”Katsojien suuri kiinnostus kilpailua kohtaan oli positiivinen yllätys, ja äänestykseen osallistuneiden tekstiviestien määrä ylitti kaikki odotuksemme. Mielenpitoisten jakautuminen ääripäihin kertoo siitä, että olemme ainakin toistaiseksi onnistuneet provosoimaan yleisön kiinnostumaan euroviisuista, mutta viisujen todellinen suosio Tšekinmaalla mitataan vasta useamman vuoden kuluessa”, pohti Průša.

Tšekissä uskottiin tiukasti Kabátin mahdollisuuksiin Helsingissä, sillä voittivathan he karsinnan ylivoimaisesti, ja kuuluvat kaikkein suosituimpien artistien joukkoon Tšekin tasavallassa. Bändi on yksi harvoista tšekkiläisistä artisteista, joka on tottunut esiintymään loppuunmyydyillä urheilustadioneilla, ja ”yllätyskeikka” euroviisuviikolla pienessä *Henry’s Pubissa* olikin elämys. Jo viikkoa ennen viisufinaalia myös suurlähettiläs **Vladimír Kotzy** järjesti Kabátin kunniaksi juhlat suurlähetystössä Armfeltintiellä.

Valitettavasti yhtyeen kohtaloksi tuli Euroviisumatkan katkeaminen jo semifinaaleihin – ja yksi ainokainen piste.

Satu Pitkänen

SIMPLY CLEVER

Uusi Škoda Fabia

ISO UUTINEN

UUSI ISO ŠKODA FABIA NYT ŠKODA-JÄLLEENMYYJILLÄ

Škoda tekee sen taas: asettaa standardit tilavuudelle, tilankäytölle ja yksityiskohtien suunnittelulle. Uusi Škoda Fabia mullistaa pienten perheautojen maailman mm. luokkansa suurimmilla sisätiloilla ja tavaratilalla. Kun tilaihmeeseen lisätään yksityiskohtien kekseliäisyys, huipputurvallisuus, nautinnollinen ajettavuus, tehokkaan taloudelliset moottorit ja kutsuva muotokieli, saadaan vuoden paras autouutinen: **Uusi, ISO Fabia on täällä!**

TM 4/2007: "FABISKAA PIENET"

Uusi Škoda Fabia alk. 15 990 €

(+ toimituskulut)

Tutustu mallistoon: www.skoda.fi

Yhdistetty EU-kulutus ja CO₂ -päästöt: 4,6 - 7,6 l/100 km,
120 - 181 CO₂ g/km. Kuvan auto erikoisvarustein.

